

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 7758/2021
09.12.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Иване Рађеновић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Божидар Станисављевић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије – Министарство правде, чији је заступник Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 159/21 од 18.06.2021. године, у седници одржаној 09.12.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 159/21 од 18.06.2021. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 18594/18 од 26.10.2020. године, исправљена решењем П 18594/18 од 01.04.2021. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца и обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе (рехабилитационог обештећења) исплати износ од 2.000.000,00 динара. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца преко досуђеног износа из става првог изреке од 2.000.000,00 динара до траженог износа од 13.245.000,00 динара, а за износ од још 11.245.000,00 динара. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име трошкова поступка исплати износ од 69.000,00 динара. Ставом четвртим изреке, тужилац је ослобођен од плаћања трошкова поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 159/21 од 18.06.2021. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена је пресуда Вишег суда у Београду П 18594/18 од 26.10.2020. године исправљена решењем П.18594/18 од 01.04.2021. године у ставу првом изреке. Ставом другим изреке, преиначена је пресуда Вишег суда у Београду П 18594/18 од 26.10.2020. године у ставу другом изреке и обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе (рехабилитационог обештећења) исплати износ од још 1.200.000,00 динара, док је у преосталом делу за износ од још 10.045.000,00 динара тужбени захтев одбијен као неоснован. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу трећем изреке пресуде Вишег суда у Београду П број 18594/18 од 26.10.2020. године тако што је обавезана тужена да

тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 93.000,00 динара. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену и то у делу којим је одбијен захтев за накнаду нематеријалне штете тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права на основу члана 404. ЗПП, ради уједначавања судске праксе.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11...55/14), Врховни касациони суд је нашао да нема места примени члана 404. ЗПП, јер је ревизија дозвољена као редовна на основу члана 403. став 2. т.2 ЗПП, али да није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности, а ревизијом се не указује на друге повреде поступка због којих се ревизија може изјавити применом члана 407. став 1. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је рехабилитован правноснажним решењем Вишег суда у Београду Рех 46/16 од 12.09.2017. године и утврђено је да је ништава пресуда Војног суда у Скопљу К 29/87 од 09.04.1987. године од момента доношења и да су ништаве све њене правне последице, те да се рехабилитовано лице предлагач сматра неосуђиваним. Утврђено је да је тужилац био осуђен на казну затвора од две године и шест месеци, јер је одбио да прими на задужење оружје, из разлога што је припадник верске заједнице „Јеховини сведоци“ и вера му забрањује ношење оружја. Тужилац је био лишен слободе укупно 883 дана (у периоду од 20.03.1987. године до 19.08.1989. године). У време лишења слободе имао је 22 године, а током издржавања казне затвора мајка тужиоца се разболела и преминула, а да притом није имао прилику да је види, иако је то тражио. Хигијена у КП дому је била веома лоша, зими је било хладно, а по изласку на слободу имао је тешкоћа да се уклопи у животну средину, изгубио је стални посао у ..., тако да је радио само по уговору привремене и повремене послове. Захтев за рехабилитационо обештећење због неоснованог лишења слободе тужилац је поднео 27.08.2018. године надлежној комисији Министарства правде, али споразум није постигнут.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања првостепени суд је применом члана 26. Закона о рехабилитацији, у вези члана 200. Закона о облигационим односима, делимично усвојио тужбени захтев и тужиоцу досудио рехабилитационо обештећење – на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе 2.000.000,00 динара, а одбио је у преосталом делу тужбени захтев, на основу члана 26. став 3. Закона о рехабилитацији.

Другостепени суд је нашао да првостепени суд није правилно применио материјално право у погледу висине правичне новчане накнаде, па је преиначио првостепену пресуду и обавезао тужену да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због лишења слободе исплати износ од још 1.200.000,00 динара, док је у преосталом побијаном делу одбио захтев за исплату износа од још 10.045.000,00 динара.

По оцени Врховног касационог суда одлука другостепеног суда је заснована на правилној примени материјалног права приликом одлучивања о тужиоцевом захтеву за накнаду штете.

Наиме, одредбом члана 26. став 3. Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“ број 92/11), прописано је да рехабилитовано лице и лице из члана 7. тачка 5. тог закона има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Дакле, основ за тужиочево потраживање (као рехабилитованог лица) новчане накнаде за нематеријалну штету коју трпи у виду душевних болова због неосноване осуде и лишења слободе садржан је у цитираној одредби Закона о рехабилитацији, а остварује се у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Видови правно признате нематеријалне штете, као и услови и критеријуми за одмеравање за досуђивање правичне новчане накнаде регулисани су чланом 200. Закона о облигационим односима, који између осталог прописује да ће суд за претрпљене душевне болове због повреде части, угледа, слободе и права личности, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде материјалне штете, као и у њеном одсуству. Приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о њеној висини, суд ће водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Правична новчана накнада која се досуђује у складу са наведеним законским одредбама представља сатисфакцију којом се ублажавају поремећаји у душевној сфери оштећеног и омогућава да за себе оствари неку пријатност. Наиме, душевни болови због неосноване осуде, односно неоснованог лишења слободе представљају јединствени вид штете који обухвата све штетне последице везане за личност оштећеног проистекле из неоправдане осуде, односно неоснованог лишења слободе. Сходно томе, за ту штету досуђује се један износ накнаде, при чијем се одмеравању узимају у обзир све околности конкретног случаја, а пре свега углед који је оштећени раније уживао у својој средини, породични и друштвени статус, однос средине према њему после лишења слободе, тежину и природу кривичног дела који су му стављени на терет, време трајања (883 дана) и услови лишења слободе, разлоге због којих је лишен слободе, могућност запослења и све друге околности које су утицале на природу, тежину и трајање душевних болова и патњи. По оцени Врховног касационог суда другостепени суд је на основу свих утврђених битних околности конкретног случаја и насталих последица ситуације у којој се тужилац нашао, правилно одлучио када је обавезао тужену да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе исплати износ од још 1.200.000,00 динара, што са износом од 2.000.000,00 динара досуђених ставом првим изреке пресуде Вишег суда у Београду П 18594/18 од 26.10.2020. године, даје износ од 3.200.000,00 динара, одмерен правилном применом члана 200. ЗОО, оценивши да је то адекватна новчана сатисфакција за тужиоца, а у складу са циљем коме служи накнада нематеријалне штете. Ово посебно ако се има у виду да је примарна морална сатисфакција остварена доношењем одлуке о рехабилитацији тужиоца и уклањању из правног поретка ништавих судских одлука.

Стога нису основани наводи ревизије тужиоца којим је одбијен тужбени захтев у преосталом делу и да је он дискриминисан у односу на лица која потражују и остварују судску заштиту права на накнаду штете због неоснованог лишења слободе досудом већих износа управо из разлога што се не ради о лицима у истој чињеничној и

правној ситуацији. Тужилац је (делимичну) сатисфакцију доживео првенствено у поступку рехабилитације доношењем одлуке која представља признање и декларацију државе за незаконито поступање према тужиоцу као рехабилитованом лицу, што је и ако недовољна сатисфакција, у знатној мери умањило душевне болове тужиоца због неоснованог лишења слободе. Износ досуђен тужиоцу за тражени вид нематеријалне штете заједно са осталим мерама (рехабилитација, одлука надлежног државног органа, односно признање држава да је овде учињена велика грешка и друго) може да доведе до успостављања поремећене психичке равнотеже код тужиоца због учињених повреда његових права. Досуђивање вишег износа новчане накнаде било би противно члану 200. став 2. Закона о облигационим односима, како је то правилно закључио и другостепени суд.

Правилно је побијаном одлуком одлучено и о трошковима поступка на основу члана 165. став 2. у вези члана 153. став 1. и 154. став 2. ЗПП.

Из изнетих разлога Врховни касациони суд је на основу члана 414. став 1. ЗПП одлучио као у изреци пресуде.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац,с.р.**

**За тачност отправака
Управитељ писарнице
Марина Антонић**